

Kommunikationsutveckling – en trappstegsmodell

Ovanför trappstegen visas vad vuxna kan göra för att möta och utveckla barns kommunikation och språk

Spontana handlingar
Turtagning

- Reagerar på händelser inifrån kroppen som hunger och smärta och utifrån som ljud och ljus
- Intresse för människors ansikte, röst och händer
- Imiterar spontant
- Är "här och nu"

Medvetna handlingar
Orsak - verkan

- Utforskar och hanterar människor och föremål på ett medvetet sätt
- Fokuserar antingen på en person, föremål eller aktivitet
- Kan tänka på det som nyss har hänt samtidigt som hen uppfattar det som händer "här och nu", t.ex. i lekar med upprepning.
- Börjar förstå att hen kan få något att hända: orsak - verkan

Medveten kommunikation
Gemensam uppmärksamhet

- Styr sin egen och andras uppmärksamhet medvetet
- Kan tänka på saker utanför "här och nu" när hen får ledtrådar, t.ex. minns en händelse när ni tittar på foton tillsammans
- Kan dela och växla uppmärksamhet – "Triangeln" kan skapas: du + jag + något i omgivningen
- Börjar kunna begära, kommentera, fråga och protestera/säga nej

Symbol-kommunikation
Tecken, symboler, tal

- Börjar kommunicera med enstaka ord, teckna eller peka på bilder (på samtalskarta eller i app)
- Utvecklar delad avsikt – förstår att någon annan förstår vad barnet vill, t.ex. "vill ha något att dricka" när barnet pekar på ett glas.
- Förstår och använder pekning som en viktig del i kommunikationen
- Symbolförståelse – ett talat ord, tecken eller bild står för något i verkligheten

Symbol-kombination
Bygga meningar

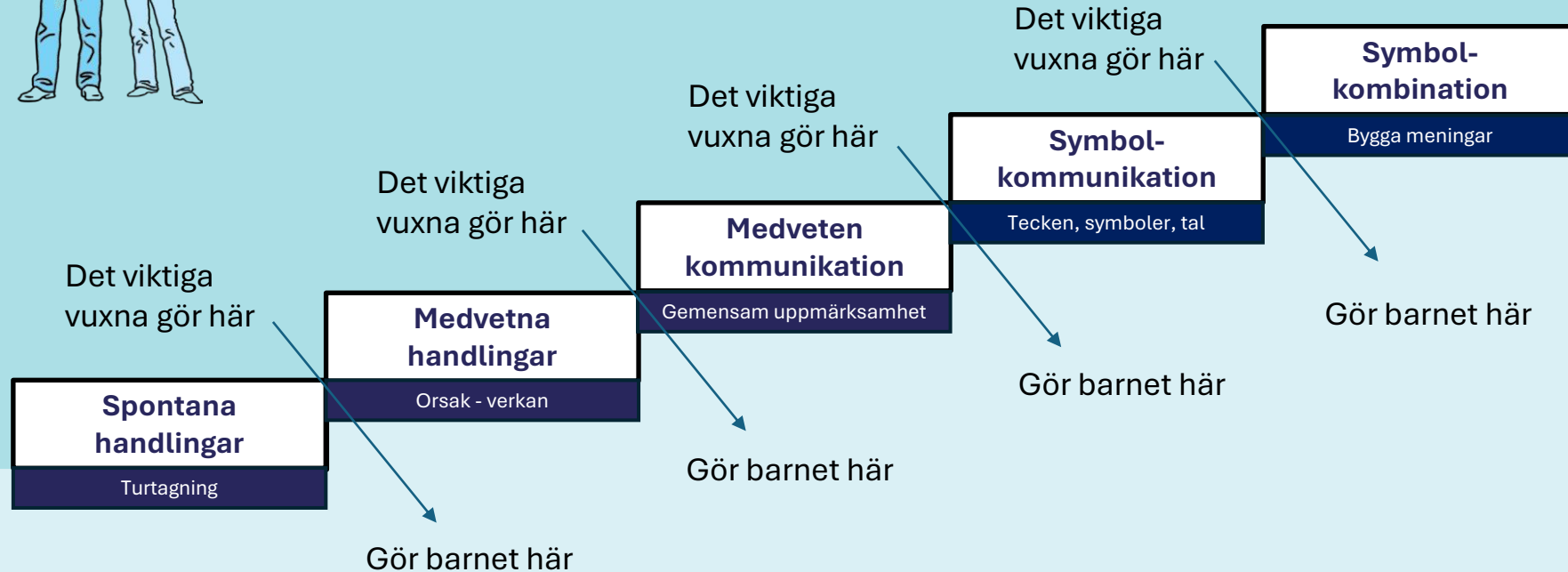
- Kan kommunicera med mer än 50 ord, bilder eller tecken
- Kombinerar talade ord, bilder och tecken till meningar
- Börjar förstå och använda språkliga regler, t.ex. att det är skillnad på hunden och hundens
- Ordförrådet ökar – använder och förstår allt fler ord och begrepp

Under trappstegen visas hur barnen utvecklas

Kommunikationsutveckling – en trappstegsmodell

Ovanför trappstegen visas vad vuxna kan göra för att möta och utveckla barns kommunikation och språk

Gör barnet här

Gör barnet här

Gör barnet här

Gör barnet här

Under trappstegen visas hur barnen utvecklas

Kommunikationsutveckling – en trappstegsmodell

Ovanför trappstegen visas vad vuxna kan göra för att möta och utveckla barns kommunikation och språk

- Var nära barnet – sök ögonkontakt
- Imitera barnet och turas om
- Ge respons på det barnet gör – samma varje gång
- Kommunikation med kroppen och rösten är viktigare än ord

Spontana handlingar

Turtagning

- Reagerar på händelser inifrån kroppen som hunger och smärta och utifrån som ljud och ljus
- Intresse för människors ansikte, röst och händer
- Imiterar spontant
- Är "här och nu"

- Förbered för delad uppmärksamhet, det vill säga "kryp in" i barnets synfält, delta i barnets lek
- "Uggle" – se vad barnet gillar att göra, ge respons och bekräfta med talade ord, bilder, tecken (AKK)
- Övertolka det barnet gör "som om" barnet begär, kommenterar, frågar eller säger nej
- "Räva" – gör något oväntat för att locka till kommunikation

Medvetna handlingar

Orsak - verkan

- Utforskar och hanterar människor och föremål på ett medvetet sätt
- Fokuserar antingen på en person, föremål eller aktivitet
- Kan tänka på det som nyss har hänt samtidigt som hen uppfattar det som händer "här och nu", t.ex. i lekar med upprepning.
- Börjar förstå att hen kan få något att hända: orsak - verkan

- "Uggle" – var uppmärksam på det barnet gillar att göra
- Var modell och använd gärna AKK i vardagen
- Ge respons på barnets kommunikation med AKK.
- Bekräfta när barnet kommenterar, frågar eller säger nej
- "Räva" – gör något oväntat som lockar till kommunikation

Medveten kommunikation

Gemensam uppmärksamhet

- Styr sin egen och andras uppmärksamhet medvetet
- Kan tänka på saker utanför "här och nu" när hen får ledtrådar, t.ex. minns en händelse när ni tittar på foton tillsammans
- Kan dela och växla uppmärksamhet – "Triangeln" kan skapas: du + jag + något i omgivningen
- Börjar kunna begära, kommentera, fråga och protestera/säga nej

- Ge respons genom att utvidga det barnet uttrycker med ett ord till två eller tre ord
- Var modell: bygg meningar med tal, bilder, tecken och talhjälpmedel/appar
- Viktigt med ord för aktiviteter och handlingar (verb)

Symbol-kommunikation

Tecken, symboler, tal

- Börjar kommunicera med enstaka ord, teckna eller peka på bilder (på samtalskarta eller i app)
- Utvecklar delad avsikt – förstår att någon annan förstår vad barnet vill, t.ex. "vill ha något att dricka" när barnet pekar på ett glas.
- Förstår och använder pekning som en viktig del i kommunikationen
- Symbolförståelse – ett talat ord, tecken eller bild står för något i verkligheten

- Ge respons på barnets kommunikation: utvidga det barnet uttrycker genom att lägga till fler ord och att böja ord
- Mer vuxenstyrd träning då barnet förstår eller använder 3-4 ord per mening

Symbol-kombination

Bygga meningar

- Kan kommunicera med mer än 50 ord, bilder eller tecken
- Kombinerar talade ord, bilder och tecken till meningar
- Börjar förstå och använda språkliga regler, t.ex. att det är skillnad på hunden och hundens
- Ordförrådet ökar – använder och förstår allt fler ord och begrepp

Under trappstegen visas hur barnen utvecklas

Lekutveckling – en trappstegsmodell

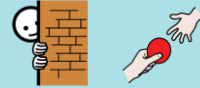
Ovanför trappstegen visas lekar där vuxna kan använda strategier och AKK för att möta och utveckla kommunikation och språk

- Kroppsnära lekar: gose- och kittellekar
- Samspelslek: "uggla" – imitera barnets mimik, ljud och rörelse för att locka till kommunikation
- Lek med föremål: lägga/hålla föremål i barnets hand/famn eller i barnets synfält. Föra in föremål i barnets synfält med en rörelse

Spontana handlingar

- Rörelselek: lek med den egna kroppen, särskilt händer och fötter
- Samspelslek: barnet speglar omedvetet mimik och handrörelser

- Lekar med upprepning där du kan "räva" – stanna upp i leken och vänta på respons från barnet
- Kroppsnära lekar: gose- och kittellek, hoppa i knät, lyfta upp i luften, vagga och gunga
- Samspelslek: imitera barnets mimik, ljud och rörelse. Sång och fingerramsor. Tittut
- Lek med föremål: ge och ta, titta och känna i böcker
- Lekar med orsak – verkan t.ex. med talknapp

Medvetna handlingar

- Rörelselek: lek med kroppen, åla, rulla runt
- Undersöka: människor, leksaker med struktur och ljud. Smaka, dra, greppa, vifta, knuffa, kasta, göra ljud
- Orsak – verkan: Trycka-händalek med leksak, appar eller talknapp
- Samspelslek: imitation och turtagning. Tittut, ge och ta

- Lekar med upprepning
- Rörelselek: Jaga, fånga, kittla, gunga, snurra
- Samspelslek: sånglek och fingerramsor, läsa bok. Turtagning, t.ex. ge och ta, rulla boll, mata dockan. Hjälpa till med vardagssysslor
- Orsak – verkan: tittut, gömma och leta
- Lek med föremål: vardagsföremål, imitera och delta i barnets lek. Var modell och visa hur ni kan leka med nya saker
- Appar: t.ex. trycka-händaprogram

Medveten kommunikation

- Rörelselek: krypa, klättra, vifta, vinka, klappa händer
- Undersöka föremål: plocka i och ur, kasta, rulla, snurra, öppna och stänga
- Orsak – verkan: saker som lyser och låter. Framkalla applåder och hejarop
- Konstruktionslek: stapla, rada, pussla, bygga, gräva
- Samspelslek: kasta/rulla och få tillbaka föremål, tittut, sånger med tecken/ rörelse, talknapp

- Rörelselek: Busa, jaga, fånga, gunga, snurra, åka rutschkana
- Samspelslek: gömmelek, tittut, rulla boll, sånger med tecken/rörelse, fingerramsor, läsa bok. Hjälpa med vardagssysslor
- Lek med föremål: bilar, dockor, burkar, plocklåda, pussel, vardagsföremål, byggmaterial, tågbanor, vatten och sand
- Appar – t.ex. para ihop, sortera, lyssna på ord

Symbol-kommunikation

- Rörelselek: springa, brottas, gunga, sparkbilar, dragleksaker, dansa, "arbeta"
- Undersöka föremål: pilla på allt
- Konstruktionslek: bygga med klossar, gräva, ösa, rada föremål, sortera
- Rollelek: låtsas äta och dricka, mata dockan, prata i telefon
- Samspelslek: gömmelek, läsa bok, pussel och spel, sång och ramsor med turtagning

- Rörelselek: Busa, jaga, fånga, gunga, åka rutschkana, cykla
- Samspelslek: låtsaslek, rollek, enkla spel, gömmelek, sång och musik, läsa bok, rita, måla
- Lek med föremål: fordon, tågbanor, figurer, klossar, pussel, vardagsföremål, naturmaterial, kojmaterial. Sortera och kategorisera
- Appar med lekfraser

Symbol-kombination

- Rörelselek: springa, hoppa, klättra, cykla, sparka boll, rutschkana, "arbeta"
- Konstruktionslek: bygga med klossar, tågbanor, kojor, naturmaterial, rita, måla
- Rollelek: utklädningskläder
- Samspelslek och låtsaslek: prova känslor t.ex. genom att slå någon, imitera vardagssysslor som duka, laga mat, sopa, slänga skräp

Under trappstegen visas exempel på vad barn brukar leka

AKK-utveckling – en trappstegsmodell

Ovanför trappstegen visas vilka AKK vuxna kan använda för att möta och utveckla barns kommunikation och språk

- Kroppskommunikation, gester och taktila signaler
- Föremål
- AKK – tecken, bilder, foton och talade hjälpmedel
- Pekprat - samtalskort som är anpassade till barnets lekar och vardagliga aktiviteter
- Introducera enkel kommunikationsbok

- Kroppskommunikation, gester och taktila signaler
- Föremål
- Tecken

Spontana handlingar

- Kroppskommunikation (kroppskommunikation gäller för alla steg i trappan)

Medvetna handlingar

- I välbekanta situationer kan barnet med ditt stöd:
- Visa/överrätta föremål, använda teckenliknande gester
 - Räkna över enstaka bilder
 - Trycka på talknappar /appar

- Kroppskommunikation, gester och taktila signaler
- Föremål
- Tecken
- Pekprat med samtalskort med fler bilder och/eller kommunikationsbok och/eller talhjälpmedel /appar
- Använd fler kommunikativa funktioner som begära, kommentera, fråga och säga nej

Medveten kommunikation

- I välbekanta situationer kan barnet nu mer spontant och självständigt:
- Visa/överrätta föremål, använda gester och enstaka tecken
 - Räkna över fler bilder
 - Trycka/peka på talhjälpmedel
 - Peka med hand/finger eller ögon

- Kroppskommunikation, tecken och bilder
- Talhjälpmedel och appar med fler ord/sida med möjlighet att kombinera orden till meningar
- Pekprat – samtalskort med allt fler bilder och kommunikationsbok med ett utökat ordförråd
- Kombinera ord – viktigt att använda ord för handlingar (verb) och olika kommunikativa funktioner (t.ex. fråga, berätta, skoja)

Symbol-kommunikation

- I allt fler situationer kan barnet nu mer spontant, flexibelt och självständigt:
- Visa/överrätta föremål
 - Teckna enskilda ord och fraser
 - Peka på bilder i kommunikationsbok eller talhjälpmedel/appar med stort ordförråd

- Tecken, bilder och text
- Talhjälpmedel/appar med möjlighet att länka olika sidor till varandra
- Organisera barnets ordförråd i pärmar, böcker, och talade hjälpmedel/appar för att möjliggöra snabb, effektiv och självständig hantering av systemet
- Utöka ordförrådet och kombinera symboler – viktigt att använda olika kommunikativa funktioner och språkliga finesser, t.ex. flertal, förfluten tid, framtid, frågeord

Symbol-kombination

- Kombinerar gester, tecken, bilder, talade ord och ljud till flerordsmeningar
- Barnet är mindre beroende av situation och stöd. Kan spontant, flexibelt, kreativt och självständigt kombinera olika AKK-sätt
- Barnet kan överblicka AKK-system med ett stort ordförråd

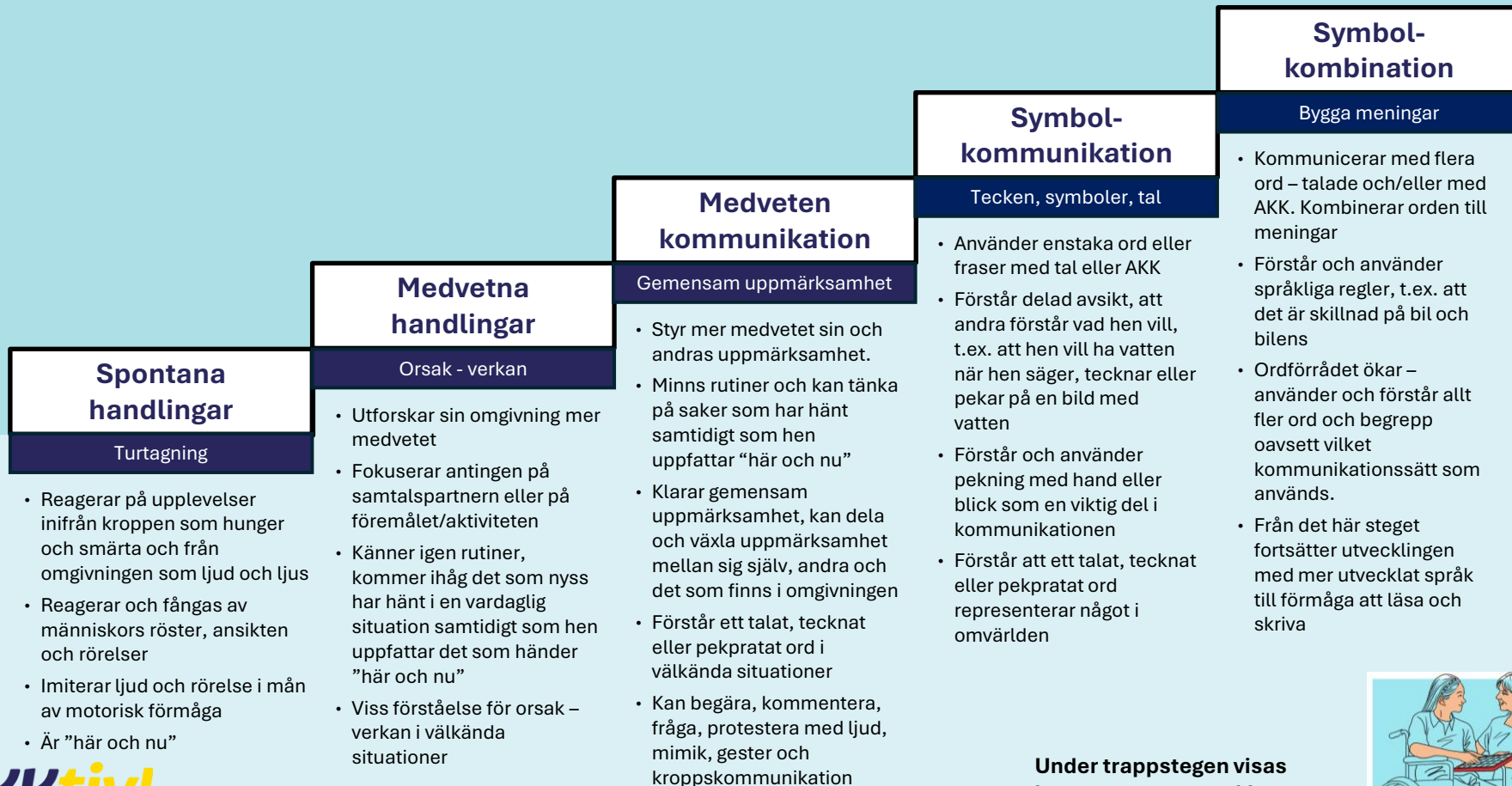

Under trappstegen visas hur barnen utvecklas

AKKtiv!

Kommunikationsutveckling – en trappstegsmodell, anpassad till vuxna med funktionsnedsättning

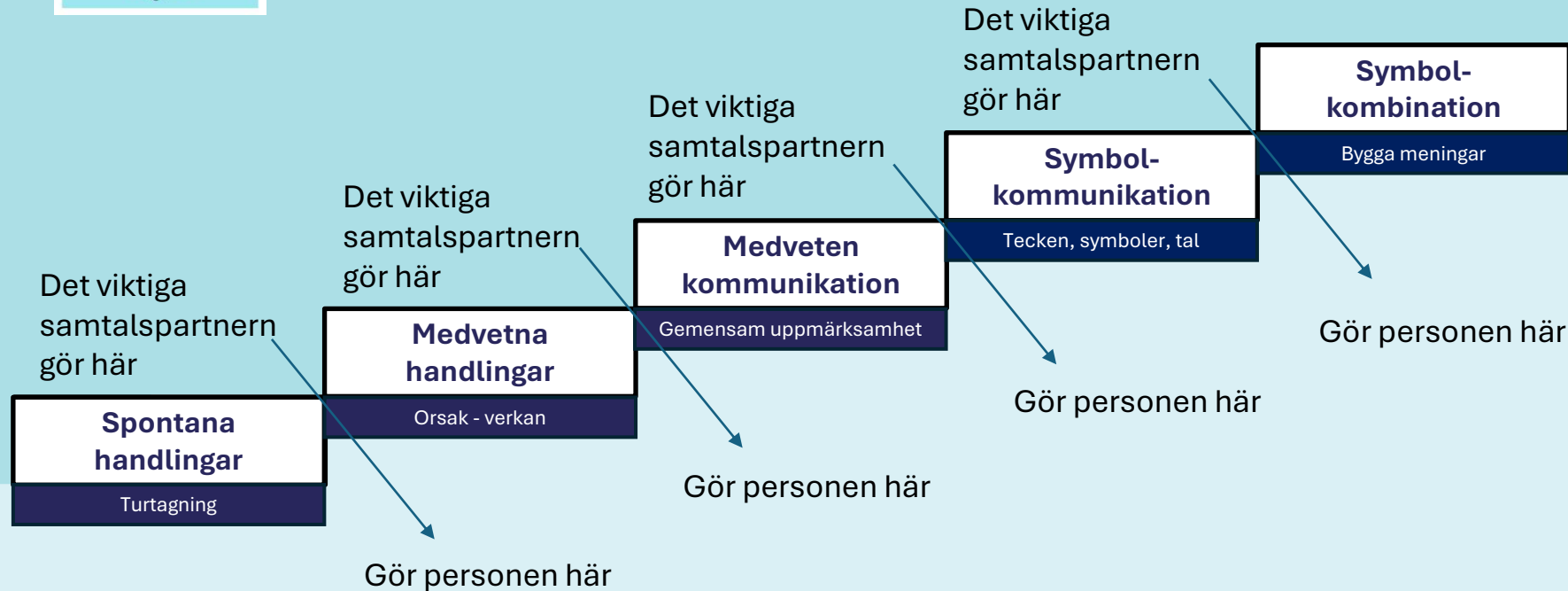
Ovanför trappstegen visas vad samtalspartnern kan göra för att möta och utveckla personens kommunikation och språk

Under trappstegen visas hur personen utvecklas

Kommunikationsutveckling – en trappstegsmodell

Ovanför trappstegen visas vad samtalspartnern kan göra för att möta och utveckla personens kommunikation och språk

Kommunikationsutveckling – en trappstegsmodell, anpassad till vuxna med funktionsnedsättning

Ovanför trappstegen visas vad samtalspartnern kan göra för att möta och utveckla personens kommunikation och språk

- Var nära personen – sök ögon- och kroppskontakt
- Locka till imitation och turtagning
- Var responsiv – använd strategin "uggla" – titta och lyssna på vad personen gör, vänta och visa förväntan, tolka och bekräfta personens signaler
- Skapa rutiner som hjälper personen att vara förberedd på vad som ska komma

Spontana handlingar

Turtagning

- Reagerar på upplevelser inifrån kroppen som hunger och smärta och från omgivningen som ljud och ljus
- Reagerar och fångas av människors röster, ansikten och rörelser
- Imiterar ljud och rörelse i mån av motorisk förmåga
- Är "här och nu"

- Locka till gemensam uppmärksamhet
- Var responsiv - använd strategin "uggla" med tal, bild, föremål, taktila signaler eller tecken (AKK)
- Använd strategin "räva" – gör något oväntat för att få en reaktion
- Tydliggör rutiner både för personen och omgivningen
- Övertolka "som om" personen uttrycker att hen vill ha, frågar eller säger nej

Medvetna handlingar

Orsak - verkan

- Utforskar sin omgivning mer medvetet
- Fokuserar antingen på samtalspartnern eller på föremålet/aktiviteten
- Känner igen rutiner, kommer ihåg det som nyss har hänt i en vardaglig situation samtidigt som hen uppfattar det som händer "här och nu"
- Viss förståelse för orsak – verkan i välkända situationer

- Var modell: använd och visa hur personen kan kommunicera med tal, talande hjälpmedel, bilder eller tecken (AKK)
- Ge respons på det personen uttrycker. Använd strategin "uggla"
- Använd strategin "räva" – gör något oväntat för att locka till medveten kommunikation
- Använd AKK i bekanta och motiverande aktiviteter för att stödja förståelse

Medveten kommunikation

Gemensam uppmärksamhet

- Styr mer medvetet sin och andras uppmärksamhet.
- Minns rutiner och kan tänka på saker som har hänt samtidigt som hen uppfattar "här och nu"
- Klarar gemensam uppmärksamhet, kan dela och växla uppmärksamhet mellan sig själv, andra och det som finns i omgivningen
- Förstår ett talat, tecknat eller pekpratad ord i välkända situationer
- Kan begära, kommentera, fråga, protestera med ljud, mimik, gester och kroppskommunikation

- Ge respons genom att utvidga det personen uttrycker till korta meningar
- Var modell: bygg meningar med tal, tecken, bilder eller talande hjälpmedel
- Använd tal och AKK för uttryck som är vanliga i samspel med andra
- Utvidga samtalet med det som är bekant och motiverande

Symbol-kommunikation

Tecken, symboler, tal

- Använder enstaka ord eller fraser med tal eller AKK
- Förstår delad avsikt, att andra förstår vad hen vill, t.ex. att hen vill ha vatten när hen säger, tecknar eller pekar på en bild med vatten
- Förstår och använder pekning med hand eller blick som en viktig del i kommunikationen
- Förstår att ett talat, tecknat eller pekpratad ord representerar något i omvärlden

- Ge respons på personens kommunikation: utvidga med fler ord och vissa grammatiska funktioner
- Språkträning och läs- och skrivaktiviteter kan vara intressant när personen förstår och använder 3-4 ord/mening

Symbol-kombination

Bygga meningar

- Kommunikerar med flera ord – talade och/eller med AKK. Kombinerar orden till meningar
- Förstår och använder språkliga regler, t.ex. att det är skillnad på bil och bilens
- Ordförrådet ökar – använder och förstår allt fler ord och begrepp oavsett vilket kommunikationssätt som används.
- Från det här steget fortsätter utvecklingen med mer utvecklat språk till förmåga att läsa och skriva

Under trappstegen visas hur personen utvecklas